

Lähteenmäki Riikka

Musiikki kuuluu kaikille! Musiikki ja oppiminen eheyttävässä, laaja-alaisessa
varhaiskasvatuksessa

Kandidaatin tutkielma

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Varhaiskasvatuksen koulutusohjelma

2020

Oulun yliopisto

Kasvatustieteiden tiedekunta

Musiikki kuuluu kaikille! Musiikki ja oppiminen eheyttävässä, laaja-alaisessa varhaiskasvatuksessa (Riikka Lähtenmäki)

Kandidaatin tutkielma, 36 sivua

kesäkuu 2020

Tutkielma perehtyy musiikkiin ja oppimiseen, eheyttävässä sekä laaja-alaisessa varhaiskasvatuksessa. Tutkielman tavoitteena on vastata kuvailevan kirjallisuuskatsauksen kautta tutkimuskysymykseen, millaisena musiikki ja oppiminen kuvataan varhaiskasvatuksen eheyttävässä, laaja-alaisessa toiminnassa? Tutkielmassa on käytetty lähteinä erilaisia tieteellisiä tutkimuksia, kirjallisuutta ja artikkeleita. Kirjallisuuden rinnalla tarkastellaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2019) asiakirjaa. Tänä päivänä myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta sekä yhteistyö ja vuorovaikutus nähdään oppimista edistävänä. Opetuksessa on myös uudella tavalla alettu kiinnittää huomiota lapsen ja nuoren oppimisen kysymyksiin ja musiikillisen oppimisen monitasoisuuteen.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2019) korostuu varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta kokonaisvaltaisena, lapsen oppimista, hyvinvointia ja laaja-alaista osaamista edistävänä toimintana. Lapsi hahmottaa maailmaa tutkimalla, ihmettelemällä ja kokonaisvaltaisesti havaintoja tekemällä. Kasvavan ja kehittyvän lapsen kokemukset ovat merkityksellisiä oppimiselle. Tutkielman tulosten mukaan musiikilla voidaan tukea ja rikastuttaa lapsen kielenkehitystä ja vieraan kielen oppista. Musiikilla voidaan säädellä myös lapsen vireystilaa. Aktiivisella musiikillisella toiminnalla voidaan kehittää tarkkaavaisuutta ja sen säätelyä. Musiikki vahvistaa minäkuvaa ja tarjoaa tunteisiin sekä itseilmaisuuksiin liittyviä merkityksiä. Pitkäkestoisella musiikkikasvatuksella voidaan tukea sosiaalisia tunteita, kuten empatiataidon kehittymistä. Musiikki toimii myös kulttuurisen osaamisen edistäjänä. Musiikkia ja liikettä yhdistämällä voidaan edistää oppimista kokonaisvaltaisesti. Musiikilla ja kehonliikkeillä voidaan aktivoida kuunteleminen, luovuutta ja keksimistä. Kuuntelutaidosta opitaan vuorovaikutustaitoja. Musiikillinen toiminta ja musiikkileikit voivat olla keskeisessä roolissa lapsen oppimisessa, eheytyssä ja laaja-alaisessa varhaiskasvatuksessa.

Avainsanat: musiikki, oppiminen, varhaiskasvatus, eheyttäminen, laaja-alaisuus

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Tutkimuksen toteutus	6
2.1	Menetelmät ja työn eteneminen	6
2.2	Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset.....	7
3	Laaja-alainen ja eheyttävä varhaiskasvatus	9
3.1	Oppiminen	10
3.1.1	<i>Konstruktivistinen oppimisnäkökulma</i>	11
3.1.2	<i>Oppiminen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan</i>	12
3.2	Musiikissa, musiikista ja musiikin kautta oppiminen	14
4	Tulokset	17
4.1	Musiikki ja kielen rikas maailma	17
4.2	Musiikillisen ilmaisun monet muodot.....	18
4.3	Musiikki osana yhteisöämme.....	19
4.4	Musiikillinen ympäristö ja matemaattisen ajattelun kehitys	21
4.5	Musiikki ja liikunta	23
5	Pohdinta ja luotettavuus	26
	Lähteet	30

1 Johdanto

Lapset pitävät sellaisista musiikkikokemuksista, joiden yhteydessä he saavat liikkua, soittaa, maalata tai kuvata sävelmän tunnelmaa (Puurula, 2001). Opetushallituksen (2019) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa painottuu lapsen oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista. Oppimisen alueiden aihepiirejä yhdistellään ja sovelletaan lasten mielenkiinnonkohteiden mukaan (Opetushallitus, 2019). Lapsen toiminnallisuus ja vaikutteiden virtaaminen eri aistikanavien kautta todentuvat eheytyessä toiminnassa (Puurula, 2001). Eheytetty pedagogiikka mahdollistaa asioiden ja ilmiöiden laaja-alaisen tarkastelun ja tutkimisen, joissa lasten mielenkiinnon kohteet ovat toiminnan lähtökohta (Opetushallitus, 2019).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) mukaan, varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen musiikillisen, sanallisen, kuvallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä. Taiteellinen kokeminen ja ilmaisu edistävät lasten oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja, myönteistä miinakuvaa sekä valmiuksia jäsentää ja ymmärtää ympäröivää maailmaa (Opetushallitus, 2019).

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) *Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset* – asiakirjan mukaan, varhaiskasvatuksen laatuun vaikuttavat sisällölliset suuntaukset ja käsitys lapsesta oppijana. Asiakirjasta nousee esille, että varhaiskasvatuksessa koettu monipuolinen musiikillinen toimita ja musiikkileikit voivat olla keskeisessä roolissa lapsen oppimisessa (Vlasov et al., 2019).

Varhaiskasvatukseen kohdistuvan arvioinnin tavoitteena on selvittää, miten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden asettamat tavoitteet toteutuvat päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Arvioinnista selvisi taiteellisen ilmaisun heikko asema osana varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa. Arvioinnin mukaan musiikkikasvatus ei ole osa varhaiskasvatuksen päivittäistä arkea, vaan toteutuminen on osassa päiväkoteja satunnaista. Musiikillista toimintaa toteutui kuitenkin taiteisiin liittyvistä toiminnoista säännöllisimmin (Repo et al., 2019). Arvioinnin tulokset tukivat, omaa ennakkokäsitystäni siitä, että varhaiskasvatuksen musiikin opetuksessa riittäisi kehitettävää.

Musiikin sivuaineopintojen myötä mielenkiintoni heräsi siihen, miten musiikki näyttäytyy varhaiskasvatuksen arjessa ja millaisia mahdollisuuksia musiikki sisältää, kun tarkastellaan lapsen oppimista. Tämän päivän varhaiskasvatuksessa painottuu laaja-alainen, eheytetty toiminta, jota

monipuolisella musiikkikasvatuksella voidaan rikastuttaa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2019) oppiminen jaetaan viiteen eri osa-alueeseen, joilla kuvataan toiminnan keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä. Oppimisen osa-alueet ohjaavat henkilöstöä monipuolisen, eheytetyn pedagogisen toiminnan suunnittelussa ja toteuttamisessa yhdessä lasten kanssa (Opetushallitus, 2019). Tutkielman aiheen valintaa tehdessäni, minulle tärkeäksi asiaksi nousi se, että halusin itselle mieluisen aiheen lisäksi hyödyntää oppimaani tulevassa työssäni. Omien opetukseen liittyvien käsitysten työstäminen, kriittinen ajattelu, tietoinen päätöksenteko vaatii aktiivisuutta. Huhtine-Hildénin ja Björkin (2013) mukaan, mitä paremmin koulutus tukee näitä prosesseja, silloin todennäköisemmin mahdollistuu itse muokattu, kasvavan tiedon ja tiedostettujen kokemusten viitoittama laajempi käsitys oppimiseen ja opettamiseen.

Tutkimukseni tavoitteena on luoda kirjallisuuskatsaus, jossa kuvailen musiikkia ja lapsen oppimista laaja-alaisen ja eheytetyn varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Tutkimuskysymykseksi muodostui: Millaisena musiikki ja oppiminen kuvataan varhaiskasvatuksen eheyttävässä, laaja-alaisessa toiminnassa?

Tutkielman tärkeyttä mielestäni lisää se, että tänä päivänä myönteiset tunnekokemukset, oppimisen ilo ja uutta luova toiminta sekä yhteistyö ja vuorovaikutus nähdään oppimista edistävänä. Ilomäki ja Holkkola (2013) pohtivat, kuinka 2000-luvulla opetuksessa on uudella tavalla alettu kiinnittää huomiota lapsen ja nuoren oppimisen kysymyksiin ja musiikillisen oppimisen monitasoisuuteen. Opetuskulttuurin muutosta voidaan Huhtinen-Hildénin (2013) mukaan luonnehtia, mittavia tietoja ja taitoja painottavasta opettamisesta enemmän oppijan omaa tarvetta kunnioittavaa, dialogia, vuorovaikutusta, luovuutta, ilmaisua tai laajemmin oppijan hyvää elämää kannattelevaan opettamiseen.

2 Tutkimuksen toteutus

Tieteellisessä tutkimuksessa tutkimuskohde on määriteltävä täsmällisesti. Vilkan (2017) mukaan tutkimuksen tekoon liittyy myös aiempien aiheeseen liittyvien tutkimusten kartoittaminen sekä teorian tiedon hyödyntäminen joko päämääränä tai keinona (Vilka, 2017). Tutkielmani varten, olen pyrkinyt kartoittamaan aiheestani tehtyjä tutkimuksia ja olen tarkastellut niistä saatuja tutkimustuloksia. Tutkielmani alkuvaiheessa olen määritellyt tutkimuskohteeksi varhaiskasvatusikäiset lapset, mutta tutkielman edetessä olen hyödyntänyt myös kouluikäisistä lapsista saatua tutkimustietoa. Aaltolan (2018) mukaan tutkimustoiminta on prosessi, joka koostuu määrättyistä käytännöistä. Prosessia jäsentää tapa, jolla tieteellistä tietoa tavoitellaan ja perustellaan. Toimintatapojen perusteella tieteellistä tietoa voidaan pitää hyvin perusteltuna ja rationaalisenä (Aaltola, 2018).

Vilka (2017) toteaa, että tutkimuksen tekemiseen liittyy hyvän tieteellisen käytännön eli tutkimusetiikan noudattaminen. Hyvän tieteellisen käytännön mukaan tutkija osoittaa tehdyllä tutkimuksellaan niin tutkimusmenetelmien, tiedonhankinnan kuin tutkimustulosten johdonmukaista hallintaa. Toisten tutkijoiden saavutukset otetaan huomioon tarkoin lähdeviittein tekstissä sekä osoittamalla tulokset oikeassa valossa (Vilka, 2017).

2.1 Menetelmät ja työn eteneminen

Tutkielmani menetelmäksi valitsin kuvailevan kirjallisuuskatsauksen rakentaakseni kokonaiskuvaa tutkittavasta asiakokonaisuudesta. Salmisen (2011) mukaan kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa tutkittavaa ilmiötä kuvataan laajasti, ilman tiukkoja ja tarkkoja sääntöjä (Salminen, 2011). Omassa työssäni pyrin kuvailemaan ilmiötä laajasti, mutta kuitenkin asettaen tietyt raamit aiheeni ympärille, jotka auttavat minua tutkittavan aiheen keskiössä pysymiseen. Salmisen (2011) mukaan kirjallisuuskatsauksessa tiivistetään aiemmin tehtyjä tutkimuksia kuvailevasti. Tutkimuskysymykset voivat olla väljiä. Katsaus auttaa ajantasaistamaan tutkimustietoa, mutta ei anna kaikkein analyttisintä tulosta (Salminen, 2011).

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on tarkastella ihmisten välistä tai sosiaalista merkitysten maailmaa (Vilka, 2017). Aloitin tutkielmani teon tutustumalla erilaisiin tieteellisiin tutkimuksiin, kirjallisuuteen ja artikkeleihin aiheeseeni liittyen. Aineistoa hankkiessani apuna käytin Oulun yliopiston kokoelmätietokantaa Oula-Finnaa ja Ebsco- ja ProQuest-tietokantoja sekä

Scopusta ja Google Scholaria. Asiasanoina käytin muun muassa seuraavia termejä: varhaiskasvatus, oppiminen, musiikki ja musiikkikasvatus. Olen pyrkinyt hakemaan mahdollisimman monipuolista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Olen tutkijana käyttänyt omaa arviointikykyä tiedon hyödynnettävyydestä tutkielmassani ja sen perusteella valinnut aineistoa tutkielmaani.

Aarnos (2018) toteaa, että laadullisessa tutkimuksessa aineiston keruu ja käsittely kietoutuvat yhteen. Hänen mukaansa jo aineistonkeruuvaiheessa tutkijalta vaaditaan alustavaa tulkintaa aineistoa koottaessa (Aarnos, 2018). Aineiston keruun edetessä rajasin etsimäni tutkimustiedon koskemaan varhaiskasvatusikäisiä lapsia. Tarkastelin kuitenkin myös tutkimuksia, jotka olivat tehty kouluikäisistä lapsista, koska koin että tutkimustuloksia voitaisiin soveltaa myös varhaiskasvatusikäisten parissa toimiessa. Myös Aarnoksen (2018) mukaan tutkijan tulee pohtia tutkimustulosten sovellettavuutta muihin vastaaviin kohdeympäristöihin.

Kirjallisuuskatsauksen laajin toteutumistapa on yleiskatsaus, jonka tarkoituksena on tiivistää aiemmin tehtyjä tutkimuksia. Salminen (2011) puhuu kirjallisuuskatsauksen analyysin muotona olevan kuvaileva synteesi, jonka yhteenveto on tehty johdonmukaisesti ja ytimekkäästi. Tutkielmaani olen pyrkinyt kokoamaan ja yhdistämään jo olemassa olevaa tutkimustietoa, liittäen sen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteista (2019) nousevaan tietoon. Näin ollen yhdistyneestä tiedosta tulee laaja yhteenveto. Pyrin tutkielmassani yleisen kirjallisuuskatsauksen tapaan kuvailemaan ja laaja-alaiseen pohdintaan aiheestani.

2.2 Tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena on tarkastella musiikkia ja lapsen oppimista laaja-alaisen ja eheytetyn varhaiskasvatuksen näkökulmasta.

Tavoitteenani on vastata seuraavaan tutkimuskysymykseen:

1. Millaisena musiikki ja oppiminen kuvataan varhaiskasvatuksen eheyttävässä, laaja-alaisessa toiminnassa?

Tutkielman tarkoituksena on kuvailla käsitteitä *laaja-alainen ja eheyttävä varhaiskasvatus, oppiminen sekä musiikki*. Tarkastelen käsitteitä osaksi Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) pohjalta. Tutkielmassani kuvailen ensin yleisesti eheyttävää ja laaja-alaista varhaiskasvatusta. Sen jälkeen kuvailen oppimista ja konstruktivistista näkökulmaa oppimiselle. Tarkastelen myös, mitä Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa oppimisesta mainitaan. Oppimisen

näkökulmilla luon käsitystä siitä, millaisena oppijana lapsi nähdään tänä päivänä. Tämän jälkeen kuvailen musiikin oppimista kolmesta eri näkökulmasta.

Lopussa käyn läpi keskeisiä tuloksia, joilla pyrin vastaamaan asettamaani tutkimuskysymyseen. Tuloksia ole tarkastellut suhteessa Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) oppimisen osa-alueisiin. Pohdinnassa kuvailen tärkeimpiä tuloksia ja pohdin tutkimuksen luotettavuutta. Haluan tulosten pohjalta nostaa esille musiikin merkitystä lapsen eri toiminnan tasoilla ja arjessa läsnä olevana monipuolisina musiikkikokemuksina.

3 Laaja-alainen ja eheyttävä varhaiskasvatus

Cantell ja Cantell (2015) toteavat maailman olevan kokonaisuus, jossa asiat vaikuttavat toisiinsa. Asioiden monimutkaisuuteen ja laaja-alaisuuteen liitetään tänä päivänä termejä: ilmiö, teema, monialaisuus ja eheyttäminen. Termit nostavat esille sen, että maailma on kokonaisuus, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen (Cantell & Cantell, 2015).

Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen kehittämistyössä on pohdittu maailman muuttumisen ja muutosten vaikutuksia. Tämän takia uudet esi- ja perusopetuksen suunnitelman perusteet korostavat eri oppiaineita yhdistävää ja yhtenäistävää, oppiainerajoja murtavaa opetusta (Opetushallitus, 2014). Laaja-alaisen osaamisen tukeminen ja monialaisten oppimiskokonaisuuksien rakentaminen nähdään keskeisenä uusien opetuskäytäntöjen kehittämisessä (Rasi, Keskitalo, Vuojärvi, Kangas, Ruokamo, & Siklander, 2018).

Monialaisen oppimisen yhteydessä voidaan puhua monitieteellisyydestä, jolla pyritään luomaan monipuolista ymmärrystä käsiteltävästä aiheesta, eri tieteenaloja yhdistelemällä eheäksi kokonaisuudeksi (Cantell & Cantell, 2015). Eheyttävässä opetuksessa korostuu yhteyksien ja yhteistyön merkitys eri oppiaineiden välillä (Ruokonen & Ruismäki Juntunen, 2013). Tutkittavat ilmiöt eivät nouse oppiaineiden sisällöstä, vaan oppilaiden, koulujen, kylien, kaupunkien ja yhteisöjen arjesta (Granö, Hiltunen, Jokelainen, 2018).

Ruokosen ja Ruismäen (2013) mukaan lapsi hahmottaa maailmaa tutkimalla, ihmettelemällä ja kokonaisvaltaisesti havaintoja tekemällä. Heidän mukaansa kasvavan ja kehittyvän lapsen kokemukset ovat merkityksellisiä oppimiselle. Kasvatuksen tehtävänä ei ole valmistautuminen elämää varten, vaan kasvu on elämää, joka hetki. Lapsen omakohtainen mielenkiinto oppimista kohtaan, on oppimisen suurin motivaatiotekijä (Ruokonen & Ruismäki, 2013). Varhaiskasvatus suunnitelman perusteissa (2019) korostuu varhaiskasvatuksen pedagoginen toiminta kokonaisvaltaisena, lapsen oppimista, hyvinvointia ja laaja-alaista osaamista edistävänä toimintana. Pedagogista toimintaa toteutetaan lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa, jossa korostuu lasten mielenkiinnon kohteet ja tarpeet (Opetushallitus, 2019).

Cantell ja Cantell (2015) korostavat Suomessa ja kansainvälisesti, tänä päivänä koulutuksessa korostuvaa tiedonalakohtaisen osaamisen lisäksi oppiainerajat ylittävää osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittäminen edellyttää rohkeutta irrottautua oppiainejakoisuudesta ja kokeilla uudenlaisia työtapoja (Cantell & Cantell, 2015). Ruokosen ja Ruismäen (2013) mukaan maattaisia taitoja voi harjoitella tanssien tai musiikin avulla. Omaa kulttuuria voidaan tarkastella

vaikkapa taiteen avulla. Taiteen avulla monen lapsen on helpompi oppia myös tiedollisesti haastavampia oppimisen alueita (Ruokonen & Ruismäki, 2013). Ketovuoren (2007) väitöstudium tarkasteli Suomessa toteutetun kanadalaisen *Learning Through The Arts* -pedagogiikkaa, jolla tarkoitetaan taiteen kautta oppimista. Tutkimuksen mukaan hankkeeseen osallistuneet lapset opiskelivat matematiikkaa tanssien, äidinkieltä näytellen ja ympäristöoppia maalaten. Maalarit, tanssijat, muusikot ja käsityöläiset muodostivat yhdessä opetuspareja luokanopettajien kanssa. Tutkimustulosten perusteella Ketovuori toteaa, että moniammatillinen yhteistyö monipuolistaa koulun opetusta. Suomalaisen koulun on hyvä tiedostaa oma vahva, taito- ja taidekasvatuksen perintö ja vaalia sitä (Ketovuori, 2007). Myös Nevanen (2015) on tutkinut moniammatillisuuden tuomia hyötyjä varhaiskasvatuksessa ja tulokset osoittavat, että hyvin toteutetulla taidekasvatuksella voidaan tukea lapsen oppimista ja hyvinvointia.

Seuraavissa osiossa käsittelem laajemmin tämän päivän käsitystä oppimisesta, konstruktivistisen oppimisen ja varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen osa-alueiden näkökulmasta.

3.1 Oppiminen

Oppiminen on luonnollinen, läpi elämän jatkuva osa jokapäiväisiä toimia (Partti, Westerlund & Björk, 2013). Oppimisella tarkoitetaan tietojen, taitojen tai tapojen omaksumista (Ruokonen & Koskelin, 2016). Oppimisessa on aina kyse muutoksesta, jonka taustalla on erilaisia, eri tasoisia prosesseja hermoverkkoissa tapahtuvista muutoksista aina oppimiseen liittyviin käsityksiin ja tunteisiin saakka (Ahonen et al., 2019). Väkevä (2013) toteaa, että oppijalla on aktiivinen ja osallistuva rooli opetustapahtumassa, tavoitehakuksessa tai sattumanvaraisessa nonformaalissa tai informaalisessa arkielämän oppimisessa. Informaalisessa oppimisessa oppiminen tapahtuu aina oppimisympäristön välityksellä. Opettajan ja kasvattajan tulee ymmärtää itsensä oppimisympäristön muokkaajana, oppimisen mahdollistajana, kannustajana ja vertaisoppijana (Väkevä, 2013).

Oppimista tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten ihmisten tai ympäristön kanssa. Ahosen ja kumppaneiden (2019) mukaan oppiminen on sidottu aina tiettyyn kulttuuriseen kontekstiin. Hänen mukaansa tämän päivän oppimisen tutkimus korostaa oppimisen sosiaalista luonnetta ja moninaisten oppimisympäristöjen merkitystä oppimiselle. Oppimisympäristön kehittämisen keskeisinä tavoitteina on luoda oppimisympäristöjä, joissa oppijat voivat toimia aktiivisina tiedon prosessoijina ja toimijoina (Ahonen et al., 2019).

Ruokosen ja Koskelinin (2016) mukaan tänä päivänä oppimisenäkemyksessä keskitytään siihen, mitä lapsi oppii ja miten lapsi voi olla alusta alkaen osallinen omaan oppimisprosessiin. Heidän mukaansa lapsi oppii kaikkialla, tutkimalla ympäröivää maailmaa, harjoittelemalla, opetuksen tai kokemuksen avulla. Oppimisprosessissa lapsi on aktiivinen toimija tai kokija, jolloin hän vertailee tapahtumaa, kiinnittää sen aiemmin oppimaansa ja kehittyä ajattelussaan ja taidoissaan. Oppiminen edellyttää aistien ja muistin läsnäoloa (Ruokonen & Koskelin, 2016). Alhosen ja kumppaneiden mukaan oppimisen alkuvaiheissa lapsi voi oppia monia asioita toisistaan erillään, eikä pysty yhdistelemään niitä mielessään. Tämän takia samojen ilmiöiden tarkastelu eri aineiden näkökulmasta, voi vahvistaa tietorakenteiden integroitumista ja kokonaiskuvan muodostumista opiskeltavasta ilmiöstä (Ahonen et al., 2019). Oppimistavat ovat hyvin moninaisia, oppijoissa on yksilöllisiä eroja ja eri tilanteisiin sopivat erilaiset oppimistavat ja opetusmenetelmät (Ruokonen & Koskelin, 2016).

Se, millainen näkemys kasvattajalla on oppimisesta, määrittelee luonnollisesti sitä tapaa, miten hän lasten kanssa työskentelee ja miten hän haluaa lasten oppivan. Oppiminen etenee pienin askelin ja oppimisen ohjauksessa yritetään pienin vihjein auttaa oppijaa reagoimaan ja tunnistamaan tärkeimmät asiat. Oppiminen vaatii oppijalta aktiivista reagointia ja toimintaa (Kronquist, 2017).

3.1.1 Konstruktivistinen oppimisenäkökulma

Kronquistin (2017) mukaan konstruktivistinen oppimisenäkökulma korostaa oppijan ja ympäristön välistä vuorovaikutusta, jossa oppija rakentaa omaa oppimistaan. Yksilöllinen konstruktivismi painottaa oppijan aktiivista, yksilöllistä osuutta tiedon rakentumisessa ja oppimisessa. Sosiaalisessa konstruktivismissa puolestaan painottuu tietämyksen rakentumisen sosiaalinen puoli (Kronqvist, 2017). Niinistö ja Granö (2018) toteavat oppimisen, ajattelun ja tietämisen oleva suhteessa osallisuuteen, sosiaalisesti ja kulttuurisesti rakentuvassa maailmassa. Oppija on sekä itse oppimassa, että rakentamassa yhteistä maailmaa (Niinistö & Granö, 2018). Konstruktivistisessa teoriassa korostuu lapsen oma aktiivisuus ja tutkiva, kokeileva toiminta (Kronqvist, 2017). Anttila ja Juvonen (2002) painottaa opettajan tehtävää tukea lapsen yksilöllisiä oppimisprosesseja. Heidän mukaansa sosiokonstruktivistisesta näkökulmasta katsottuna oppijan oppimistoimintojen tulisi suuntautua aktivoimaan aikaisempi käsitys asiasta ja suhteuttaa sitä uuteen tietoon. Oppimisympäristön tulisi mahdollistaa oppijalle uuden asian kokeilu erilaisissa

soveltavissa tilanteissa (Anttila & Juvonen, 2002). Opetuksen suunnittelussa tulisi huomioida erilaisten oppimismateriaalien ja -ympäristöjen hyödyntäminen (Niinistö & Granö, 2018).

Konstruktivistisen oppimisen näkökulmasta oppijan aktiivisuus ja uteliaisuuden merkitys oppimisessa korostuvat. Opettaja nähdään enemmän ohjaajana, kuin tiedon siirtäjänä (Huhtinen-Hildén, 2013). Seuraava sitaatti kuvaa mielestäni hyvin sitä, miten opetuskulttuuri haastaa meitä uudenaiseen ajatteluun: *”If a child can’t learn the way we teach, maybe we should teach the way they learn” Ignacio Estrada* (viitattu lähteessä Huhtinen-Hildén, 2013, s.136).

Huhtinen-Hildénin (2013) mukaan varhaiskasvatuksen musiikin perusteiden opettamisessa voitaisiin nykyistä enemmän hyödyntää lasten luontaista uteliaisuutta ja keksimistä, sekä kokonaisvaltaista tapaa hahmottaa musiikkia. Oppimisessa ja opettamisessa olemme tekemisissä aisti- ja tunneherkkyyden, tiedon eri muotojen vuoropuhelun, mielikuvien, käsitteidenrakentamisen ja niiden tiedostamisen kanssa. Taideaineissa tieto rakentuu tekemisen kautta aistihavaintojen muuttuessa, esimerkiksi keholliseksi tai kuvalliseksi ajatteluksi ja toiminnaksi (Huhtinen-Hildén, 2013).

3.1.2 Oppiminen varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaan

Vlasovin ja kumppaneiden (2018) mukaan varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea lapsen elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Suomalaisen varhaiskasvatuksen tavoitteena on myös edistää yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta, luoda edellytyksiä avoimelle demokratialle ja hyvinvoinnille sekä ehkäistä lasten syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen arvoperusta myötäilee suomalaisen yhteiskunnan yleistä arvoperustaa, mutta kohdentaa huomion erityisesti varhaiskasvatustilanteissa ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määriteltyihin varhaiskasvatuksen kannalta keskeisimpiin arvoihin (Vlasov, Salminen, Repo, Karila, Kinnunen, Mattila, Nukarinen, Parrila & Sulonen, 2018). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2019) antaa suunnan lapsen kehityksen tukemiselle, yhteistyössä kasvattajien ja vanhempien kanssa (Opetushallitus, 2019). Suunnitelmassa korostuvat varhaiskasvatuksen kasvatuspäämäärät, kehityksen ja oppimisen yhteys, hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuus ja lapsen tarpeiden huomiointi (Kronqvist, 2017).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2019) on laadittu oppimiskäsityksen pohjalta, jonka mukaan lapset kasvavat, kehittyvät ja oppivat vuorovaikutuksessa toisten ihmisten ja lähiympäristön kanssa. Sen mukaan lapsi on aktiivinen toimija ja oppimisessa yhdistyvät tiedot, taidot,

toiminta, tunteet, aistit, keholliset kokemukset, kieli ja ajattelu. Oppimista tapahtuu lasten havainnoidessa, tarkkaillen ympäristöä, sekä jäljitellessä toisten toimintaa. Lapset oppivat leikkien, liikkuen tutkien, itseään ilmaisten ja taiteisiin perustavassa toiminnassa. Opetuksen lähtökohdaksi on lasten aiemmat kokemukset, mielenkiinnonkohteet ja heidän osaamisensa (Opetushallitus, 2019).

Varhaiskasvatuksen opetuksen tarkoitus on edistää lapsen oppimista ja auttaa lapsia luomaan merkityksiä itsestään, toisista ihmisistä ja ympäröivästä maailmasta. Lapsia innostetaan ja motivoitetaan opettelemaan uusia asioita ja ohjataan käyttämään erilaisia tapoja oppia. Lasten luontaista uteliaisuutta ja halua tutkia asioita tuetaan ja hyödynnetään (Opetushallitus, 2019).

Oppimisen osa-alueet ovat Varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (2019) ryhmitelty esiopetussuunnitelman mukaisesti viisi oppimisen kokonaisuutta. Niiden tarkoitus on ohjata varhaiskasvatushenkilöstön pedagogista suunnittelua ja toteutusta, yhdessä lasten kanssa. Varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lapsilla on oikeus saada monipuolisia kokemuksia oppimisen eri alueista (Opetushallitus, 2019).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) oppimisen osa-alue *kielten rikas maailma*, tukee kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisen identiteetin kehittymistä. Lapselle kieli on sekä oppimisen kohde että väline. Kielen avulla lapsi on vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa, hankkii tietoa ja ilmaisee itseään. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta eri kieliin ja kulttuureihin. Kielenkehityksen tukeminen on yhteydessä lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) mukaan kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen (Opetushallitus, 2019).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) *Ilmaisun monet muodot* osa-alue kertoo lapsen luonteenomaisesta kyvystä kokonaisvaltaiseen ja eri ilmaisumuotojen luovaan yhdistelemiseen. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lapsen musiikillisen, kuvallisen, kehollisen ja sanallisen ilmaisun kehittymistä. Taidetta kokemalla ja ilmaisemalla voidaan kehittää lapsen oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuvaa. Taiteen avulla voidaan jäsentää maailmaa, tutustua eri tieteenaloihin ja kulttuuriperintöön (Opetushallitus, 2019).

Oppimisen osa-aluetta *minä ja meidän yhteisömme* lähestytään Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2019) eettisen ajattelun, katsomusten, lähiyhteisön menneisyyden, nykyisyyden, tulevaisuuden ja median näkökulmasta. Tavoitteena on kehittää lapsen valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön moninaisuutta ja harjoitella siinä toimimista monipuolisesti esimerkiksi musiikkia, kuvataidetta, leikkiä ja draamaa käyttäen. Tarkoituksena on tukea lapsen kulttuurisen osaamisen, vuorovaikutukseen, ilmaisuun ja ajatteluun sekä oppimiseen liittyvää laaja-alaista osaamista (Opetushallitus, 2019).

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2019) lapsia ohjataan *tutkimaan ja toimimaan ympäristössä*. Ympäristöt ovat luonnollisia ja rakennettuja ympäristöjä. Tämä oppimisen alue antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöä. Lapsia tuetaan myös matemaattisen ajattelun kehittymisessä. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on ohjata lapsia oppimaan ympäristössä ja ympäristöstä sekä toimimaan ympäristön puolesta. Teknologiakasvatuksen tavoitteena on tutustuttaa lapsia tutkiviin ja kokeileviin työtapoihin, sekä ympäristön teknologiaa havainnoimalla keksiä omia luovia ratkaisuja (Opetushallitus, 2019).

Kasvan, liikun ja kehityn oppimisen osa-alue, tukee itsestä huolehtimisen ja arjen taitoihin liittyvää laaja-alaista osaamista. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti ja tuntemaan liikunnan iloa. Liikunnalla avulla kehittyy lapsen kehontuntemus, -hallinta ja motoriset perustaidot. Liikunnalla on tärkeä merkitys lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle ja motoriselle oppimiselle. Lapsia tuetaan pitämään huolta omasta terveydestään. Lasten turvallisuuden tunnetta tuetaan ja annetaan valmiuksia pyytää ja hakea apua, sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä (Opetushallitus, 2019).

Toiminnalliset, luovuutta ja osallisuutta edistävät työtavat ovat lapselle luontevia oppimisen tapoja. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) viittä oppimisen osa-aluetta toteutetaan varhaiskasvatuksen arjessa laaja-alaisesti, eri oppimisen alueita soveltaen ja yhdistellen.

3.2 Musiikissa, musiikista ja musiikin kautta oppiminen

Kun musiikkia tarkastellaan biologian kannalta, se on viestejä välittävien äänten tuottamista ja niiden vastaanottamista. Laulava lintu tai salin lavalla soittava ihminen ei saa viestiään läpi, sillä äänisignaalin tuottajan lisäksi tarvitaan sen kuulija. Hiljaisuus ja äänet sekä muutokset niiden tempossa, intensiteetissä, kaiussa, sävyssä, harmoniassa, sävelkorkeudessa ja -kestossa

ovat ääniärsykkeiden rakennuspalikoita, joita mielessämme kootaan musiikiksi. Äänten vastaanottaminen, aistiminen ja ymmärtäminen tapahtuvat alitajuisesti, ilman että huomaamme sitä tai ajattelemme tietoisesti (Ukkola-Vuoti & Ukkola-Vuoti, 2017).

Musiikkikasvatuksella on kulttuurinen ja sivistyksellinen tehtävä. Kautta aikojen musiikki on ollut kulttuurillinen muisti, viestinnän muoto, inhimillisen ilmaisun ja luovuuden muoto sekä nautinnon lähde (Ruokonen & Koskelin, 2016). Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan musiikillisen ilmaisun tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Lasten valmiudet hahmottaa musiikkia ja musiikin elementtejä, kuten rytmiä, tempoa, äänen korkeutta, kestoja, sointiväriä, harmoniaa ja dynamiikkaa kehittyvät leikinomaisen musiikillisen toiminnan kautta (Opetushallitus, 2019). Olennaista on, että taidevirikkeet ovat jatkuvasti mukana arjen toiminnoissa, osana kasvattajan ja lapsen vuorovaikutusta (Puurula, 2000). Jokaisella lapsella tulisi olla mahdollisuus musiikillisiin elämyksiin, kokemuksiin ja omaan ilmaisuun. Esiopetus suunnitelmasta nousee esille ennen muuta musiikin sisäinen arvo, musiikillisen elämyksen nautinto ja musiikin oppimisen ilo (Ruokonen & Koskelin, 2016).

Lilja-Viherlammen (2007) mukaan musiikki kuuluu kaikille ja lapsella tulisi olla mahdollisuuksia oman musiikillisuutensa käyttämiseen ja kehittämiseen. Musiikki on muutakin, kuin kapea käsitys musiikillisesta osaamisesta. Musiikillisen työskentelyn välillisesti kantamien merkitysten kirjo on valtava, sillä musiikillinen toiminta on hyvin kokonaisvaltaista ja monitasoista. Musiikillisen kokemisen merkitykset riippuvat yksilön elämänhistoriasta ja sen hetkisestä kasvun vaiheesta. Leikki, luovuus ja lapsen omat musiikilliset tarpeet ovat musiikkipedagogiikan keskiössä. Lapsi ei ole pelkästään objekti, johon musiikkia tuodaan, vaan subjekti, joka luo ja toimii vuorovaikutuksessa musiikin ja toisten ihmisten kanssa (Lilja-Viherlampi, 2007).

Taiteellinen kehitys on varhaislapsuudessa yhteydessä sosiaaliseen kehitykseen, jolloin lapsi reagoi äänen, ilmeiden ja liikkeen avulla ympäristöön, jossa hän elää (Puurula, 2000). Tarr ja Thomas (2000) ovat tarkastelleet taidekasvatuksen tavoitteita kolmesta eri näkökulmasta. Oppiminen taiteessa (*learning in the arts*) tarkoittaa heidän mukaansa sitä, että lapset kehittyvät eri taidemuodoissa tarvittavien tekniikoiden, välineiden ja ilmaisutapojen käytössä. Taiteesta oppiminen (*learning about the arts*) tarkoittaa heidän mukaansa sitä, että lapset oppivat ymmärtämään taiteen merkityksen ja johdattavat lapset oman lähiympäristön ja kulttuurin kulttuuriperinteeseen. Lapset oppivat vuorovaikutuksessa taiteen ja taiteilijoiden kanssa, kuten käymällä konserteissa, taidenäyttelyissä ja teatterissa. Kolmas näkökulma taidekasvatukseen on

oppiminen taiteen kautta (*learning through the arts*). Tarr ja Thomas (2000) tarkoittavat sillä taiteen avulla kasvua ja kehitystä. Tällöin lapsen kasvua ja kehitystä tapahtuu muillakin alueilla kuin pelkästään taiteen osa-alueilla. Heidän mukaansa taiteen kautta oppimisella voidaan vaikuttaa tunnetaitojen kehittymiseen, sosiaalisten taitojen kehittymiseen, kielenkehitykseen, fyysiseen kehitykseen ja kognitiivisten taitojen kehitykseen (Tarr & Thomas, 2000).

Myös musiikkikasvatuksessa voidaan nähdä joustavuutta ja vuorovaikutusta oppimistavoitteen ja oppimissisällön, oppilaan tilanteen ja tarpeen sekä musiikillisen toiminnan tai harjoituksen välillä (Lilja-Viherlampi, 2007). Lilja-Viherlampi (2007) kuvaa tutkimuksessaan lapsen kasvua *musiikissa, musiikilla, musiikkiin*. Näiden kolmen musiikkikasvatuksen alueen vuoropuhelu, muodostaa parhaimmillaan optimaalisen syklin lapsen musiikillisen ja kokonaispersoonallisuuden kasvun elementtinä (Lilja-Viherlampi, 2007). *Musiikissa* oppimiseen liittyvät muun muassa valmiudet laulaa, soittaa, liikkua sekä luovaan ilmaisuun kuuluvat välineet ja taitojen kehittyminen. *Musiikista* oppiminen pitää sisällään musiikin tyylit ja tuntemuksen. *Musiikin avulla* oppimiseen liittyvät monet muutkin oppimisen osa-alueet, taidemuodot, teemat, jotka kehittyvät musisoidessa tai joiden oppimista voidaan edistää musiikkia eri oppimisen osa-alueisiin sisällyttämällä. *Musiikin avulla* oppiminen tapahtuu samalla *musiikissa* ja *musiikista* oppimisen kanssa (Ervasti, 2003; Ruokonen & Koskelin, 2016).

4 Tulokset

4.1 Musiikki ja kielen rikas maailma

Huotilaisen (2019) mukaan musiikin viestiin ja tunnesisältöön reagoi niin vastasyntynyt vauva, kuin myös dementoitunut vanhus. Vaikkei puhuttu kieli häntä tavoittaisikaan, osaa hän reagoida musiikkiin. Musiikin ”kielen” perustellaan tukevan voimakkaasti myös leikki-ikäisen lapsen kielenkehitystä. Tutkimuksissa on havaittu musiikista saatua tukea, niin äidinkielen, kuin vieraan kielenkin osalta. Musiikki sisältää useita kielitaitoa tukevia komponentteja, kuten äänten piirteiden analyysin tarkentuminen, kuulomuistin kohentuminen ja tarkkaavaisuustaitojen kehittyminen (Huotilainen, 2019).

Eerolan (2014) mukaan musiikin vaikutusten neurologisella selitysmallilla tarkoitetaan sitä, että musiikin käsittely aivoissa tapahtuu samoilla tai lähekkäisillä alueilla toisen tutkittavan tehtävän kanssa. Silloin aivoalueen harjaannuttaminen musisoimalla helpottaa toisesta tehtävästä selviytymistä. Arkipäiväisten musiikillisten toimintojen, kuten laulamisen ja tanssimisen, tai lapsen ohjatun soittoharrastuksen, on tutkittu vaikuttavan positiivisesti lapsen äänien hermostolliseen erotteluun (Eerola, 2014). Putkisen (2014) väitöskirjan mukaan musiikillisesti aktiivisten 2-3-vuotiaiden lasten aiovasteprofiilit viittasivat tehostuneeseen äänissä tapahtuvien muutosten käsittelyyn ja alhaisempaan häiriintyvyyteen. Musiikillisten toimintojen tehostamista, äänien hermostollisella erottelulla, voidaan nähdä positiivisia vaikutuksia esimerkiksi vieraiden kielten oppimiseen (Putkinen, 2014). Tämä tutkimustulos antaa perustelut varhaisiän musiikkikasvatuksen merkityksellisyydelle (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen, 2017).

Ruokosen (2011) mukaan erityisesti laulaminen on yhteydessä lapsen kielenkehitykseen. Lapsen kyky laulaa kehittyy hänen mukaansa jopa ennen tai samanaikaisesti, kun lapsi alkaa tuottaa ensimmäisiä sanoja. Jo varhaisessa vaiheessa on tärkeää, kuinka aikuinen rakentaa varhaisen vuorovaikutussuhteensa lapseen musiikkia ja kieltä käyttäen (Ruokonen, 2011).

Kun kielenkehityksen perusta on luotu, voidaan musiikilla ja laulamisella rikastuttaa kielen kehitystä ja kielellisten havaintojen tekemistä. Kielen ja musiikin samankaltaisuus näkyy niiden rakenteessa ja samankaltaisissa elementeissä. Yhdistäviä piirteitä Ruokosen (2011) mukaan ovat äänen kesto, rytmi, äänitaajuudet, äänen taso, melodia, lauserakenne, syntaksi, sointiväri, sekä tehokeinot. Musiikki ja kieli ovat myös vuorovaikutuksellista toimintaa, jossa ensin tulee

kyetä vastaanottamaan ja käsittelemään viestiä, ennen kuin itse pystyy tuottamaan sitä. Vuorovaikutuksellisuus perustuu myös monin tavoin kuulemiseen ja kuuntelemiseen (Ruokonen, 2011).

Ruokonen (2011) toteaa varhaiskasvatuksessa annettavalla musiikkikasvatuksella olevan merkitystä lapsen lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle. Tavujen ja sanapainojen ymmärtäminen auttaa lasta hahmottamaan milloin sana on yhdyssana tai milloin sanat on kirjoitettu erikseen. Pitkä- ja lyhytkestoisten äänten hahmottaminen ja tunnistaminen auttaa pitkän tai lyhyen vokaalin tunnistamisessa ja samalla kehittyy konsonanttien kuuntelu. Tavurytmien harjoitteluun liittyy monipuolisesti sanarytmien taputukset ja tömistelyt. Lukutaito vaatii myös luetun oikeanlaista ryhmittämistä ja tuottamista. Esimerkiksi laulujen säkeet ovat luonnollista ryhmittelyn harjoitusta (Ruokonen, 2011).

4.2 Musiikillisen imaisun monet muodot

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) mukaan taidetta kokemalla ja ilmaisemalla voidaan kehittää lapsen oppimisedellytyksiä, sosiaalisia taitoja ja myönteistä minäkuva. Juvonen, Lehtonen ja Ruismäki (2012) nostavat esiin artikkelissaan *Musiikki vahvistaa uskoa omaan menestymiseen myös muissa aineissa – Musiikkiharrastuksen ja oppilaiden suhtautuminen koulun oppiaineisiin*, tutkimuksen, joka oli toteutettu kattavasti Suomen kouluissa. Tutkimus oli osa kahdeksan maan tutkimushanketta, jota johti Melbournen yliopiston professori Gary McPherson. Tutkimustuloksien mukaan koululaisten musiikkiharrastus näyttää vahvistavan minäkuva ja uskoa omaan pärjäämiseen. Tuloksista voitiin päätellä, että musiikilla on tärkeä tasapainottava merkitys tietopainotteisten oppiaineiden joukossa, sillä se tarjoaa tunteisiin ja itseilmaisuun liittyviä merkityksiä. Ne edesauttavat jaksamista ja vaikuttavat hyvinvointiin ja viihtyvyyteen. Musiikki tarjoaa onnistumisen mahdollisuuksia sellaisille oppilaille, joiden kiinnostus kohdistuu enemmän tekemällä oppimiseen kuin teoreettisiin aineisiin (Juvonen & Lehtonen & Ruismäki, 2012). Tulokset korostavat taideaineiden merkitystä opetussuunnitelmassa ja vaikka tutkimus toteutettiin peruskoulun ja lukion oppilaille, mielestäni tuloksista saatua tietoa musiikin tärkeydestä muun muassa tietoaineiden joukossa tasapainottavana ja minäkuva vahvistavana, voidaan hyödyntää varhaiskasvatuksenkin saralla. Varhaiskasvatussuunnitelma korostaa lasten yksilöllisyyttä ja tapaa oppia tekemällä ja tutkimalla. Säännöllisen musiikillisen toiminnan avulla lapsi voi jäsentää maailmaa ja tutustua eri tieteenaloihin.

Huotilainen (2019) on tutkinut muun muassa musiikkiharrastusten roolia eri ikäisten oppimisessa. Hänen mukaansa musiikilla voidaan vaikuttaa aivoihin rauhoittamalla, piristämällä tai luomalla inspiraatiota. Lapsen aktiivinen toiminta musiikin parissa kehittää aivomekanismeja, jotka liittyvät kuulojärjestelmän tarkkuuteen ja tarkkaavaisuuden säätelyyn. Niillä lapsilla, joiden arkeen musiikki kuuluu, muun muassa iltalaulujen, laululeikkien, lapsen oman laulelun tai tanssimisen muodossa on havaittu kuulotoimintojen, kielellisten toimintojen ja tarkkaavaisuuden säätelyn kehittyvän nopeammin (Huotilainen, 2019).

Huotilaisen (2019) mukaan musiikki usein tahdittaa lapsen fysiologista tilaa, siten että rauhallinen musiikki tyyntyyttää, ja pirteä, vauhdikas musiikki saa lapsen motorisesti aktiiviseksi ja usein myös iloiseksi. Kasvattaja voi käyttää näitä musiikin ominaisuuksia lapsen fysiologisen tilan säätelyyn. Musiikkia voidaan käyttää rauhoittamaan lasta tai inspiroimaan maalauksen tai muovailuvahan tekemiseen (Huotilainen, 2019).

Huotilainen (2019) selittää lapsen luontaista halua olla aktiivinen musiikin parissa. Hänen mukaansa lapsi keksii itse tapoja luoda musiikkia, käyttää arkisia esineitä soittimina ja kiinnostuu siitä, miten musiikki syntyy. Lapsi ilmentää musiikkia koko kehollaan. Leikki-ikäinen oppii erittäin tehokkaasti laulamisen avulla. Laulamissa kuulojärjestelmän ja ääntöväylää ohjaavan motorisen järjestelmän yhteistyötä harjoitellaan puhetta vaativamman tehtävän avulla. Laulaessa täytyy osata muodostaa oikeat äänneet ja lisäksi ne tuotetaan rytmisellä ennalta sovitulla tavalla, tiettyjä äänen korkeuksia hakien. Ennestään tuttua laulua laulaessa lapsen ääntämismallit kehittyvät ja kuulomuisti saa harjoitusta. Laulamaan harjoittelemisen sujuvoittaa omalla äidinkielellä puhumista, mutta parantaa myös muistimalleja vieraan kielen omaksumisessa (Huotilainen, 2019).

4.3 Musiikki osana yhteisöämme

Musiikki ja sen elementit ovat kuuluneet ihmisen elämään ja kulttuuriin jo aikojen alusta. Sen sisällön ja merkityksen on myöhemmin kulttuurisesti määritellyt ns. ”sivistynyt ihminen”. Lindeberg-Piironen ja Ruokonen (2017) toteavat *Musiikki varhaiskasvatuksen -käsikirjassaan*, että alkuaan musiikki on ollut yksi luonnollinen elämää kuvaava toiminnan muoto, joko sellaisenaan tai välineenä jonkin tavoitteen saavuttamiseksi. Musiikin kautta opeteltiin toimintatapoja ja ne kulkivat perinnetietona sukupolvilta toisille (Ruokonen et al., 2017a).

Ruokosen ja kumppaneiden (2017) mukaan jokainen lapsi kokee musiikin yksilöllisesti, oman historiallisen taustansa kautta. Suhde musiikkiin on vuorovaikutussuhde, jossa avoimuus ja hyväksyntä edistävät sen kehittymistä. Aikuisen vastuulla on hyvien olosuhteiden luominen, jossa lapsella on oikeus käyttää musiikillista ilmaisua. Musiikkikasvatus on aina vuorovaikutusta ihmisten välillä, johon jokainen osallistuu omalla tavallaan. Se on myös molemmin puolista oppimista kasvatettavan ja kasvattajan välillä. Kokemuksia vaihdetaan ja uusia näkökulmia kohteena olevaan ilmiöön syntyy, kun molempien ovat valmiita oppimaan uutta niin tilanteesta, musiikista kuin toisesta ihmisestä (Ruokonen et al., 2017a).

Ruokonen ja kumppanit (2017) toteavat musiikkikasvatuksessa olevan tärkeää aidosti välittävä ote siihen mitä tehdään. Jos musiikkikasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen itseilmaisua, kuuntelutaitoa ja sosiaalisia suhteita, on meidän itse aikuisena annettava siihen sopiva malli. Heidän mukaansa pitkäkestoisella musiikkikasvatuksella voidaan vaikuttaa empatiataitojen kehittymiseen (Ruokonen et al., 2017a). Myös Rabinowitchin ja kumppaneiden (2013) tulokset tukivat käsitystä siitä, että musiikillisella vuorovaikutuksella, voidaan tukea myönteisiä sosiaalisia tunteita, kuten empatiaa (Rabinowitch, Cross, & Burnard, 2013).

Kulttuuri on jatkuvaa liikettä ja vuorovaikutusta kansakuntien sisällä ja niiden välillä. Musiikin kieli on universaalia ja sen vaikutusta voidaan nähdä kaikissa yhteiskunnissa ja yhteisöissä (Ruokonen et al., 2017a). Tarrant ja kumppanit (2001) ovat tutkineet musiikin sosiaalista suhdetta identiteetin rakentumiseen. Heidän mukaansa, mitä monipuolisempaa musiikkikasvatusta voimme lapsille antaa, ja mitä vaihtelevampiin ja monipuolisiin musiikkityyleihin lapset saavat jo pienenä tutustua, sitä suvaitsevaisempia heistä tulee erilaisia ihmisiä kohtaan (Tarrant, North, & Hargreaves, 2001).

Musiikki merkitsee meille jokaiselle omaa henkilökohtaista viihtymisen tapaa ja kulttuuriin sulautumista, se toimii laajemmin kulttuurikanavana ihmisten, taidealueiden, eri kulttuurien ja kansakuntien välillä (Ruokonen et al., 2017a). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) tavoitteena antaa lapselle valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa kulttuuriperinnettä.

On tärkeää, että opeteltavilla asioilla on yhteys lapsen kehittyviin valmiuksiin, kokemusmaailmaan ja kulttuuriseen taustaan. Kasvatuksen myötä kulttuuriset arvot, tavat ja normit välittyvät, muovautuvat ja uudistuvat. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on edistää lapsen kulttuurista osaamista sekä heidän vuorovaikutus- ja ilmaisutaitojaan (Opetushallitus, 2019).

Monien tutkimuksien mukaan musiikin katsotaan luovan yhteenkuuluvuuden tunnetta (Eskola, 2014). Elina Linström (2011) tutki väitöskirjassaan yläasteen musiikin oppilaita. Tutkimuksessa musiikin luoma sosiaalisuus ja yhteisöllisyys sai painoarvoa. Musiikki näkyy koulussa, niin kuin myös varhaiskasvatuksessa soiton, laulun ja tanssin muodossa. Lindströmin mukaan yhdessä tekeminen tarkoittaa soittimien jakamista, vuorottelua ja kaikkien mahdollisuutta osallistua yhteismusisointiin (Lindström, 2011). Näen, että musiikin yhteisöllisyyden arvo on myös tärkeä osa varhaiskasvatuksen musiikkikasvatusta.

Kirchner ja Tomasello (2010) havaitsivat empiirisessä kokeessaan, kuinka 4-vuotiaat käyttäytyivät kilpailuhenkisissä leikeissä toisiaan kohtaan sosiaalisemmin, mikäli leikkiä ennen oli ollut musiikillinen tuokio, jolloin kilpakavereiden kanssa oli ollut mahdollista yhtenäistyä laulamalla tai liikkumalla (viitattu lähteessä Eskola, 2014). Eskola nostaa myös esiin Wiltermuthin ja Heathin, vuonna 2009 ilmestyneistä teoksista *Synchrony and cooperation*, sekä Hoven ja Risen samana vuonna ilmestyneestä teoksesta *It's all in the timing: Interpersonal synchrony increases affiliation*, kuinka tutkimuksissa musiikki on yhdistetty ryhmähengen luomiseen tai yhteenkuuluvuuden lisääntymiseen yksilöiden välillä (viitattu lähteessä Eskola, 2014).

4.4 Musiikillinen ympäristö ja matemaattisen ajattelun kehitys

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) mukaan, varhaiskasvatuksen tehtävänä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Ympäristökasvatuksen avulla pyritään vahvistamaan myönteistä suhtautumista luontoon (Opetushallitus, 2019). Huhmarniemen (2018) mukaan metsä, leikin ja oppimisen ympäristönä tukee lasten kasvua ja kehitystä. Luontoliikunnalla voidaan tukea lapsen motoristen taitojen kehittymistä ja samalla se tukee myös lapsen yhteisöllisyyttä ja kaverisuhteita. Huhmarniemi toteaa, että metsässä sovellettu toiminta herkistää ja harjoittaa kaikkia aisteja, kuten näkö-, kuulo-, haju- ja makuaistinkin, ainakin syksyn marjasadon aikaan (Huhmarniemi, 2018).

Elämyksellinen kuunteleminen ja ääniympäristöjen havainnointi on osa varhaiskasvatuksen musiikillista toimintaa (Opetushallitus, 2019). Ervasti (2018) kuvaa artikkelissaan *Oman elämän soundtrack. Äänikasvatuksen mahdollisuudet osana säveltämiskasvatusta*, ääniympäristön ja äänimaiseman moninaisuutta. Äänimaisemaksi voidaan kutsua mitä tahansa paikkaa, jossa kuulemme ääntä, melua, musiikkia, luonnon ääniä, ihmisten tai teknologian tuottamia ääniä. Osa ympäristösuhdetta on erilaiset kuuntelutavat. Tavat omaksutaan ja opitaan iän myötä ja kuuntelutaitojen karttuessa. Äänimaiseman keskellä oleva kuuntelija ei ole vain passiivinen,

vaan hän on aktiivinen toimija, joka itse tuottaa ja tulkitsee äänellistä ympäristöä (Ervasti, 2018). Ervasti (2018) nostaa esiin Barretin vuonna 1998 ilmestyneestä artikkelista *Researching children's compositional processes and products: Connections to music education practice?* ajatuksen, että äänen etsintään ja tulkintaan inspiroiva ympäristö, houkuttelee löytämään elementtejä, joista musiikki muodostuu. Inspiroiva ympäristö herättää kokeilemaan musiikillisia elementtejä leikinomaisesti (viitattu lähteessä Ervasti, 2018).

Kankkunen (2018) pohtii väitöskirjassaan *Kuuntelukasvatus suomalaisessa perusopetuksessa – kohti yhteisöllistä äänellistä toimijuutta*, kuinka kuuntelutaidosta on tullut oleellinen osa meidän arkipäiväämme. Kuuntelukasvatuksessa opitaan vuorovaikutustaitoja äänen välityksellä. Ääniympäristön kokemuksellinen, kriittinen ja eettinen kuuntelu voidaan nostaa musiikillisen kuuntelutaidon rinnalle ja näin kehittää kuuntelutaitoa laajasti (Kankkunen, 2018). Äänelliset oppimisympäristöt ovat osa oppijan arkea ja kokemusmaailmaa, moniaistisina ympäristöinä (Ervasti, 2018).

Monialaisten oppimiskokonaisuuksien rakentaminen ja laaja-alaisen osaamisen alueisiin keskittyminen tarkoittaa sitä, että erilaisia ympäristöjä käytetään ja hyödynnetään oppimisessa. Rasin ym. (2018) mukaan opetuksella odotetaan tulevaisuudessa olevan yhä enemmän tosielämän oleellista tietoa ja esimerkiksi lapsien omaa tieto- ja viestintäteknologista osaamista voitaisiin hyödyntää koko oppijayhteisön resurssiksi. Perusopetuksen perusteissa aikaisempaa enemmän painoarvoa ovat saaneet esimerkiksi leikit, pelit ja leikkisyys digitaalisiin teknologioihin yhdistettynä (Rasi et al., 2018).

Myös varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) mukaan lapsia innostetaan tutkimaan, käyttämään ja tuottamaan viestejä erilaisissa, myös digitaalisissa, ympäristöissä. Lasten kanssa havainnoidaan ja tutustutaan tieto- ja viestintäteknologian rooliin arkielämässä ja tutustutaan eri teknologisiin välineisiin, sovelluksiin ja peleihin. Digitaalista dokumentointia voidaan hyödyntää taiteen kokemisessa ja tuottamisessa. (Opetushallitus, 2019).

Matemaattisen ajattelun kehittymiselle tarjotaan oivaltamisen ja oppimisen iloa (Opetushallitus, 2019). Eerolan (2014) mukaan matemaattisuus ja musikaalisuus liitetään usein arkikeskustelussa toisiinsa. Niiden uskotaan kehittävän toinen toisiaan. Musiikin ja matematiikan oppimisen yhteyden selvittäminen ei ole kuitenkaan helppoa, sillä matemaattinen, niin kuin musiikillinen osaaminen, pitää sisällään useita eri osa-alueita (Eerola, 2014). Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) *Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnissa ja perusteissa* (2018) nos-

tetaan esille kuitenkin musiikin soittamisen ja harjoittelun yhteys matemaattisten taitojen kehittymiselle. Raportin mukaan varhainen musiikin harjoittelu on suotuisaa sellaisien neuroverkkojen rakentumisessa, joita käytetään numeeristen ja matemaattisten tehtävien ratkaisemisessa. Tästä syystä varhaiskasvatuksen monipuolinen musiikillinen toiminta ja musiikkileikit voivat olla keskeisessä roolissa lapsen oppimisessa (Vlasov et al., 2019).

4.5 Musiikki ja liikunta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden (2019) mukaan lasten kanssa tulisi varhaiskasvatuksen arjessa käsitellä heidän hyvinvointiaan edistäviä asioita, kuten levon, ravinnon, liikunnan ja mielen hyvinvoinnin merkitystä. Lapsia autetaan myös itsesäätelyn ja tunteiden ilmaisussa, opettelemalla niiden havainnointia, tiedostamista ja ilmaisua. Lapsia kannustetaan ja innostetaan liikkumaan monipuolisesti. Tärkeää on kokemus liikunnan tuottamasta ilosta (Opetushallitus, 2019).

Sääkslahti (2018) korostaa, ettei lasta tarvitse motivoida liikkumaan, vaan lapselle toiminta on päämäärä. Lapsen liikunnassa on enemmänkin kyse siitä, mihin häntä kannustetaan, mihin annetaan aikaa ja mitä hänen sallitaan tehdä. Lapsella on synnynnäinen tarve kehittyä itsenäisemmäksi ja paremmaksi. Kehittymisen lähtökohtana ovat lapsen tarpeet ja halut. Synnynnäinen halu liikkua ja leikkiä, vie lapsen kehitystä eteenpäin (Sääkslahti, 2018). Tämän tiedon nojassa mielestäni osallisuuden ja lapsen mielenkiinnonkohteiden huomioimisen merkitys lapsen oppimiselle korostuu varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatussuunnitelman (2019) mukaan lasten valmiudet hahmottaa musiikkia ja äänen kestoa, tasoa, sointiväriä, rytmiä sekä voimaa, kehittyvät leikinomaisen musiikillisen toiminnan kautta. Musiikkia koetaan ja kokeillaan monin eri keinoin, esimerkiksi liikkumalla musiikin mukaan. Lapsia rohkaistaan ilmaisemaan musiikista nousseita ajatuksia ja tunteita, kertomalla, kuvallisesti tai liikkeen avulla (Opetushallitus, 2019).

Sutela (2020) tutki tuoreessa väitöskirjassaan *Exploring the possibilities of Dalcroze-based music education to foster the agency of students with special needs: a practitioner inquiry in a special school*, inkluusiota musiikkikasvatuksen käytännöissä, Dalcroze-pedagogiikkaan pohjautuvan musiikkiliikunnan avulla. Dalcroze-pedagogiikka on musiikkikasvatuksen lähestymistapa, joka yhdistää kehonliikkeen ja musiikin vuorovaikutuksellisten harjoitteiden avulla.

Harjoitukset aktivoivat oppilaan kuuntelua, luovuutta ja keksimistä. Dalcroze-pedagogiikka perustuu kokonaisvaltaiseen ihmiskäsitykseen ja tähtää kokonaisvaltaiseen kasvuun. Tutkimuksessa yhden oppilaan toimijuudessa huomattiin muutoksia, jotka ilmenivät kehollisten taitojen, itseluottamuksen ja osallisuuden kehittymisenä. Myös ryhmän kaikille jäsenille musiikilliset harjoitukset tarjosivat mahdollisuuksia kehittää toimijuutta yksilönä ja suhteessa muihin ryhmän jäseniin (Sutela, 2020).

Sutela (2020) toteaa, että musiikin ja liikkeen yhdistäminen antoi jokaiselle oppilaalle mahdollisuuden osallistua musiikin tekemiseen, käyttämällä omaa kehoaan instrumenttina. Liike mahdollisti osallistumisen ilman ymmärrystä soittamisesta tai soittimen hallinnasta. Oppilaat tuntuivat oppivan kokonaisvaltaisesti, kehollisesti vuorovaikutuksessa ja kokemuksen kautta. Tämän lisäksi heidän itsetuntonsa ja vuorovaikutustaidot vahvistuivat. Tutkimuksella voitiin osoittaa, että Dalcroze-pedagogiikkaan pohjautuva musiikkikasvatus tarjoaa keholliseen ja non-verbaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä pedagogisia keinoja, joilla voidaan vahvistaa osallisuutta ja toimijuutta (Sutela, 2020).

Vaikka Sutela (2020) pyrki tutkimuksellaan kehittämään inklusiota musiikkikasvatuksen käytänteissä, erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden toimijuuden näkökulmasta, voidaan tutkimuksesta saatuja tuloksia mielestäni soveltaa myös varhaiskasvatuksen pedagogiikkaan. Dalcrozen pedagogista musiikkiliikuntamallia voidaan soveltaa varhaiskasvatuksen musiikkiliikunnassa. Juntunen, Perkiön ja Simola-Isakssonin (2010) mukaan Dalcroze uskoi ilon vahvistavan oppimista. Hänen mukaansa leikki vapauttaa oppilaat liiasta itsetietoisuudesta ja tuottaa iloa, joka vahvistaa tahdonvoimaa, mielikuvitusta ja taiteellisia kykyjä. Ilo syntyy yhdessä tekemisestä ja ryhmässä toimimisesta. Dalcroze kutsui osaa harjoituksistaan leikeiksi (Juntunen, Perkiö, & Simola-Isaksson, 2010).

Juntunen ja kumppanit (2010) toteavat, kuinka Dalcrozen uskoi lapsille olevan luonnollista ensin vastaanottaa ja nauttia soivasta musiikista spontaanisti ja vasta sen jälkeen edetä musiikin analysointiin. Heidän mukaansa Dalcrozen mielestä musiikin opetuksen tulisi rohkaista lapselle tyypillistä spontaania, intuitiivista kehollista reagoitua musiikkiin. Dalcroze oli sitä mieltä, että ennen soitinopintoja lapsen tulisi saada kokea koko kohollaan musiikkia, oppia liikkumaan, laulamaan ja kuuntelemaan. Siten lapsi oppisi rakastamaan musiikkia ja ilmaisemaan musiikillisiä tunteita (Juntunen et al., 2010).

Ruokosen (2011) mukaan musiikillisella kasvatuksella, jolloin esimerkiksi loruttaessa ja laulattaessa käytetään kehotaputuksia kokonaisvaltaisesti liikuttaessa sykkeen tai sanarytmin mukaan, voidaan vaikuttaa kielen ja puheen hahmottamiseen. Tukea musiikillisista toimintaharjoituksista hyötyy erityisesti ne lapset, joilla on vaikeuksia kielen tai puheen hahmottamisessa (Ruokonen, 2011).

5 Pohdinta ja luotettavuus

Tutkimuksissa on havaittu, että musiikilla voidaan tukea ja rikastuttaa lapsen kielenkehitystä ja vieraan kielen oppimista (Huotilainen, 2019; Putkinen, 2014). Musiikki sisältää useita kielitaitoa tukevia komponentteja, kuten äänten piirteiden tarkentuminen, kuulomuistin kohentuminen ja tarkkaavaisuustaitojen kehittyminen. Ruokosen (2011) mukaan erityisesti laulaminen on yhteydessä lapsen kielenkehitykseen. Hänen mukaansa kielen ja musiikin yhdistäviä piirteitä ovat äänen kesto, rytmi, äänen taajuudet ja taso, melodia, lauserakenne, syntaksi, sointiväri, sekä erilaiset tehokeinot. Varhaiskasvatuksessa annettavalla musiikkikasvatuksella tutkimusten mukaan merkitystä lapsen lukemaan ja kirjoittamaan oppimiselle (Ruokonen, 2011). Tutkimustulokset antavat perustelua musiikkikasvatuksen merkityksellisyydestä (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen, 2017).

Lapsella on luontainen halu olla aktiivinen musiikin parissa keksien itse tapoja luoda musiikkia. Lapsi ilmentää musiikkia koko kehollaan. Huotilaisen (2019) mukaansa musiikilla voidaan vaikuttaa aivoihin rauhoittamalla, piristämällä tai luomalla inspiraatiota. Aktiivisella toiminnalla musiikin parissa voidaan kehittää tarkkaavaisuutta ja tarkkaavaisuuden säätelyä (Huotilainen, 2019).

Juvosen ja kumppaneiden (2012) esiin nostaman tutkimustiedon valossa koululaisten musiikkiharrastus näyttää vahvistavan minäkuvaa ja uskoa omaan pärjäämiseen. Musiikilla on tärkeä tasapainottava merkitys tietopainotteisten oppiaineiden joukossa, sillä se tarjoaa tunteisiin ja itseilmaisuuksiin liittyviä merkityksiä. Musiikilla voidaan tukea jaksamista, jolloin se vaikuttaa hyvinvointiin sekä viihtyvyyteen. Musiikki tarjoaa onnistumisen mahdollisuuksia sellaisille oppilaille, joiden kiinnostus kohdistuu enemmän tekemällä oppimiseen kuin teoreettisiin aineisiin (Juvonen & Lehtonen & Ruismäki, 2012). Mielestäni olisi tärkeä, että koulumaailmassa kuin myös varhaiskasvatuksessa, yhä enenevässä määrin hyödynnettäisiin oppilaiden erilaista tapaa oppia ja käsitellä tietoa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2019) korostuu laaja-alaisen osaamisen merkitys ja opetuksen tulisikin painottua lasten mielenkiinnonkohteiden, leikin ja eri asioiden sekä ilmiöiden tarkasteluun. Tapa miten asioita ja ilmiöitä tarkastellaan sekä opetetaan, tulisi vaihdella eri oppimisen alueiden mukaan (Opetushallitus, 2019). Mielestäni musiikin hyvinvointia ja viihtyvyyttä lisäävä voima tulisi nähdä osana eheytettyä pedagogista toimintaa, vahvistamaan moninaista tapaa oppia.

Tutkimuksien mukaan pitkäkestoisella musiikkikasvatuksella voidaan tukea myönteisiä sosiaalisia tunteita, kuten empatiataitojen kehittymistä (Lindström, 2011; Ruokonen et al., 2017a). Tarrant ja kumppanit (2001) ovat myös tutkineet musiikin sosiaalista suhdetta identiteetin rakentumiseen. Hänen mukaansa, monipuolisella musiikkikasvatuksella ja tutustumalla jo pienten lasten kanssa vaihteleviin ja monipuolisiin musiikkityyleihin, voimme edistää lasten kulttuurista osaamista (Tarrant et al., 2001). Musiikin kieli on universaalia ja sen vaikutusta voidaan nähdä kaikissa yhteiskunnissa ja yhteisöissä (Ruokonen et al., 2017a). Monien tutkimuksien mukaan musiikin katsotaan luovan yhteenkuuluvuuden tunnetta (Eskola, 2014). Mielestäni esimerkiksi konserttitapahtumissa voi olla nähtävissä yhteenkuuluvuuden tunteen lisääntyminen, jolloin yhteisesti jaetun musiikillisen kokemuksen merkitys korostuu.

Sutelan (2020) tutkimuksessa musiikkia ja liikettä yhdistämällä, Dalcroze-pedagogiikkaa käyttäen, voitiin edistää oppilaiden oppimista kokonaisvaltaisesti, kehollisesti vuorovaikutuksessa ja kokemuksen kautta. Kehon liikkeet ja musiikki aktivoivat oppilaan kuuntelua, luovuutta ja keksimistä. Näin oppilaiden osallisuus ja toimijuus vahvistuivat (Sutela, 2020). Pidän tärkeänä asioita opeteltaessa, prosessia eli matkaa. Asioita ei tulisi tehdä pelkän päämäärän tai tuotoksen vuoksi. Juntusen ja kumppaneiden (2010) mukaan Dalcroze-pedagogiikka viittaa kokemuksen kautta oppimiseen pitkällä aikavälillä. Prosessin aikana ymmärtäminen ja erilaiset taidot kehittyvät ja uusia yhteyksiä, suhteissa lapsen aikaisempiin ja muihin samanaikaisiin kokemuksiin muodostuu. Opetus etenee helposta vaativammalla tasolle ja oppiminen rakentuu porrasmaisesti aiemmin opitun päälle, noudattaen modernin pedagogiikan yleisperiaatteita (Juntunen et al., 2010).

Kankkusen (2018) tutkimuksesta nousi esiin kuuntelutaidon tärkeys ja oleellisuus osana aramme. Hänen mukaansa kuuntelutaidosta opitaan vuorovaikutustaitoja äänen välityksellä (Kankkunen, 2018). Ervasti (2018) painottaa äänellisten oppimisympäristöjen merkittävyyttä osana oppijan arkea ja kokemusmaailmaa, moniaistisina ympäristöinä. Rasin ja kumppaneiden (2018) mukaan monialaisia oppimiskokonaisuuksia rakennettaessa erilaisia oppimisympäristöjä tulisi käyttää ja hyödyntää. Heidän mukaansa lapsien omaa tieto- ja viestintäteknologista osaamista voitaisiin hyödyntää koko oppijayhteisön resurssiksi (Rasi et al., 2018).

Ruokosen (2017) mukaan musiikki on osa varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaista eheyttävää pedagogiikkaa, jonka keskiössä on lapsi. Musiikkia, kuten muitakin taiteita voidaan käyttää kasvatuksessa, kasvamiseen musiikillisessa ilmaisussa, musiikin tietämyksessä ja musiikin avulla. Musiikki avautuu havaitsemisen, kuuntelemisen, tuntemisen, luomisen, kuvittelun ja intuition

avulla. Lapsen kokonaisvaltaisella toiminnalla, leikkimisellä, liikkumisella tai muilla ilmaismuodoilla on merkitys lapsen musiikillisen ilmaisun ja kokemusmaailman rikastumiselle (Ruokonen, 2017).

Tutkielman tekeminen on ollut minulle sukellus musiikin monipuoliseen ja monikirjoiseen maailmaan. Samalla olen saanut monenlaisia tarkastelunäkökulmia lapsen oppimiselle, eheyttävälle ja kokonaisvaltaiselle kasvatukselle. Tutkimuksen tekemiseen kietoutuu monella tavalla hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen. Vilkan (2017) mukaan tutkimusetiikka kulkee mukana koko prosessin ajan, ideointivaiheesta tutkimustuloksiin. Olen pyrkinyt tutkielmassani noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä tiedonhankinnan ja tutkimusmenetelmän osalta. Olen hankkinut tutkielmassani käyttämäni tiedot oman alan tieteellisestä kirjallisuudesta ja muista asianmukaisista alan julkaisuista. Olen pyrkinyt tekemään riittävästi havaintoja tutkittavasta aiheesta ja pyrkinyt analysoimaan tietoa objektiivisesti.

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan tutkijalla tulisi olla mahdollisimman objektiivinen asenne tutkittavaan ilmiötä kohtaan. Objektiivinen asenne muodostuu, kun tutkija ei sekoita omia uskomuksiaan, asenteitaan, arvostuksiaan tutkimuskohteeseen (Eskola & Suoranta, 1998). Olen pohtinut tutkielman eettisyyttä ja sitä voiko tutkija olla kuitenkaan täysin objektiivinen. Tutkimusta tehdessä ole yrittänyt tunnistaa omat esioletukset ja arvostukset tutkimastani ilmiöstä. Kuitenkin aiemmat kokemukset ja se, mitä tiedän ennestään tutkittavasta aiheesta johdattavat minua tutkimuksen edetessä. Tutkijana teen päätöksiä, miten ja mistä haen tutkimuskirjallisuutta ja mikä tieto on relevanttia tietoa juuri oman tutkielmani kannalta. Tutkielman tekeminen on lopulta tutkijan monien omien päätösten tekemistä. Tutkijana olen tehnyt myös päätöksiä siitä, mitä tutkimustuloksia käsittelen tutkielmassani ja mitä jätän sen ulkopuolelle. Löytämäni tutkimustiedon valossa, tutkijana olen päättänyt mitkä tutkimustulokset ovat oleellisia minun työni kannalta ja mitä tutkimustuloksia kuvaan työssäni. Olen pyrkinyt kuvaamaan tutkimustuloksia, mahdollisimman monipuolisesti ja laaja-alaisesti, sellaisina kuin ne alkuperäisissä tutkimuksissa on esitetty.

Tulososioissa 4 – 4.5 kuvaan tutkimustuloksia varhaiskasvatuksen näkökulmasta, mutta mukaan olen ottanut sen lisäksi mielestäni tärkeitä tuloksia kouluikäisiin oppilaisiin suunnatuista tutkimuksista. Olen pyrkinyt näiden tutkimuksien kohdalla pohtimaan tulosten sovellettavuutta varhaiskasvatuskontekstissa.

Olen pyrkinyt kuvamaan tutkielman tuloksia mahdollisimman laaja-alaisesti ja monipuolisesti. On kuitenkin huomioitava, että tutkimuksen ulkopuolelle jää osa-alueita, jotka ovat merkityksellisiä, kuten esimerkiksi musiikkiteknologian ja erilaisten sovellusten hyödyntäminen lasten oppimisessa. Olen kuitenkin joutunut rajaamaan aiheitani, jättämällä joitain osa-alueita pois, yhtään kuitenkaan väheksymättä niiden tärkeyttä eheytyessä varhaiskasvatuksessa. Tutkimukseni näin ollen ei ole kaiken kattava, mutta olen pyrkinyt kuvaamaan ilmiötä mahdollisimman laajasti ja tarkasti. Laaja-alaisuus saattaa kuitenkin vaikuttaa, siihen että tutkimus jää joiltain osin myös pintaraapaisuksi.

Opintojeni myötä ja tutkielmaa tehdessäni olen sisäistänyt sen, kuinka musiikki ei ole vain pelkkää musiikkia. Musiikki kuuluu kaikille, musiikin luomisen tulisi olla mahdollista kaikille, arjen oikeutena. Ervastin (2018) mukaan pedagogiikan keskiössä on oman luovan tekijyyden tukeminen. Voin yhtyä myös Huhtinen-Hildénin (2012) väitöskirjassa *Kohti sensitiivistä musiikin opettamista. Ammattitaidon ja opettajuuden rakentumisen polkuja*, olleeseen ajatukseen siitä, että musiikin opettaminen on parhaimmillaan, kuin katsoisi ihanaa maisemaa. Hänen mukaansa sen äärellä on tärkeä olla yhdessä, joskus hiljaa, joskus tuntemuksia jakaen (Huhtinen-Hildén, 2012). Voimme hyödyntää soittotaidon tai musiikin perusteiden opettamisessa lapsen luontaista uteliaisuutta ja keksimistä sekä kokonaisvaltaista ja kehollista tapaa hahmottaa musiikkia nykyistä enemmän (Huhtinen-Hildén, 2013).

Musiikkikasvatukseen liittyviä tutkimuksia on suomessa ja maailmalla tehty, mutta koen että varhaiskasvatuksen musiikillisessa kontekstissa olisi vielä paljon tutkittavaa. Oman tutkielman aikana olen kartoittanut paljon omaa tietämystäni aiheesta ja jos joskus päädyn vielä jatkamaan tutkimusta, haluaisin kerätä omaa aineistoa esimerkiksi musiikin opetuksen näkökulmasta. Tämän tutkielman myötä haluan nostaa esiin musiikin tärkeyttä ja moniarvoisuutta lapsen varhaiskasvatuksen arjessa.

Lähteet

- Aaltola, J (2018) *Filosofia, tiede, ymmärtäminen*. Teoksessa R. Valli & J. Aaltola *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 2, näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin* (5., uudistettu ja täydennetty painos ed.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Aarnos, E (2018) *Kouluun lapsia tutkimaan: havainnointi, haastattelu ja dokumentit*. Teoksessa R. Valli & E. Aarnos *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, metodin valinta ja aineistonkeruu : Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5., uudistettu painos ed.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Ahonen, T., Ahonen, T., Aro, M., Aro, T., Lerkkanen, M., Siiskonen, T., . . . Bast, T. (2019). *Oppimisen vaikeudet* (1. painos ed.). Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Anttila, M., & Juvonen, A. (2002). *Kohti kolmannen vuosituhatvuotisen musiikkikasvatusta*. Joensuu: Joensuu University Press.
- Cantell, H., & Cantell, H. (2015). *Näin rakennat monialaisia oppimiskokonaisuuksia*. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Eerola, P. (2014) Musiikin opiskelun siirtovaikutuksia – katsaus empiirisiin tutkimuksiin. Oulun yliopisto. *Musiikkikasvatus*. Helsinki: Sibelius-Akatemia. 1/2014 Vol.17
- Ervasti, M (2018) *Oman elämän soundtrack. Äänikasvatuksen mahdollisuudet osana säveltämiskasvatusta* (229–250). Teoksessa P. Granö, M. Hiltunen, T. Jokela & J. Aerila (toim.) *Suhteessa maailmaan : Ympäristöt oppimisen avaajina*. Rovaniemi: Lapland University Press.

- Ervasti, M. (2003). *Lorutan laulun, sävellän sillan, piirrän partituurin, äänikuvitan kertomuksen. musiikillinen keksintä osana sovellettua orff-pedagogiikkaa*
- Eskola, J., & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Granö, P., Hiltunen, M. & Jokelainen, T (2018) *Johdanto oppimisen tilanteisiin ja paikkoihin (5-13)*. Teoksessa P. Granö, M. Hiltunen, T. Jokela & J. Aerila. *Suhteessa maailmaan : Ympäristöt oppimisen avaajina*. Rovaniemi: Lapland University Press.
- Huhmarniemi, M (2018) *Metsäleikkejä kestävään kehitykseen (109–136)*. Teoksessa P. Granö, M. Hiltunen, T. Jokela & J. Aerila (toim.) *Suhteessa maailmaan : Ympäristöt oppimisen avaajina*. Rovaniemi: Lapland University Press.
- Huhtine-Hildén, L (2013) *Kanssakulkijana musiikin alkupuilla (130–149)*. Teoksessa M. Juntunen, H.M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) *Musiikkikasvattaja : Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Huhtinen-Hildén, L & Björk, C (2013) *Musiikin opettamisen ammattilaiseksi - Koulutus reflektiivisenä muutosprosessina (20–37)*. Teoksessa M. Juntunen, H.M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) *Musiikkikasvattaja : Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Huhtinen-Hildén, L. (2012). *Kohti sensitiivistä musiikin opettamista : Ammattitaidon ja opettajuuden rakentumisen polkuja*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Huottilainen, M. (2019). *Näin aivot oppivat*. Jyväskylä: PS-kustannus.

- Ilomäki, L & Holkka, M (2013) *Musiikin perusteet ja muuttuva oppimiskäsitys* (204–243). Teoksessa M. Juntunen, H.M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) *Musiikkikasvattaja : Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Juvonen, A & Lehtonen, K & Ruismäki, H (2012). Musiikki vahvistaa uskoa omaan menestymiseen myös muissa aineissa -Musiikkiharrastus ja oppilaiden suhtautuminen koulun oppiaineisiin. *Musiikkikasvatus*. Helsinki: Sibelius-Akatemia. 1/2012 Vol.15
- Juntunen, M., Perkiö, S., & Simola-Isaksson, I. (2010). *Musiikkia liikkuen*. Helsinki: WSOYpro.
- Kankkunen, O. (2018). *Kuuntelukasvatus suomalaisessa perusopetuksessa : Kohti yhteisöllistä äänellistä toimijuutta*. Helsinki: Taideyliopiston Sibelius-Akatemia.
- Ketovuori, M. (2007). *Two cultures of arts education, finland and canada? : An integrated view*
- Kronquist, E. L., (2017) *Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta*. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (4. uudistettu painos ed.). Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Lilja-Viherlampi, L. (2007). *"Minunkin sisällä soi"! : Musiikin ja sen parissa toimimisen terapeuttisia merkityksiä ja mahdollisuuksia musiikkikasvatuksessa*
- Lindeberg-Piironen, A & Ruokonen, I (2017) *Lapsi ja musiikki* (63–134) Teoksessa I. Ruokonen, M. Airola, E. Alho, L. Huhtinen-Hildén, M. Krokfors, . . . A. Lindeberg-Piironen. *Musiikki varhaiskasvatuksessa : Käsikirja*. Helsinki: Classicus.

- Lindström, T. E. (2011). Pedagogisia merkityksiä koulun musiikintunneilla perusopetuksen yläluokkien oppilaiden näkökulmasta. *Jyväskylän Studies in Humanities*, (158)
- Nevanen, S. (2015). Focusing on arts education from the perspectives of learning, wellbeing, environment and multiprofessional collaboration.
- Opetushallitus. (2014). *Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014*. Helsinki: Opetushallitus.
- Opetushallitus. (2019). *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. Helsinki: Opetushallitus.
- Partti, H., Westerlund, H. & Björk, C. (2013) Oppimiskäsitykset *reflektiivisen musiikkikasvattajan toiminnan ohjaajina* (54–70). Teoksessa M. Juntunen, H.M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) *Musiikkikasvattaja : Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Putkinen, V. (2014). *Musical activities and the development of neural sound discrimination*
- Puurula, A (2001) *Kohti kokonaisvaltaista, kulttuurista taidekasvatusta: lapsi luovuuden lähteellä* (170–179). Teoksessa S. Karppinen, A. Puurula & I. Ruokonen (toim.) *Taiteen ja leikin lumous : 4-8-vuotiaiden lasten taito- ja taidekasvatus*. Helsinki: Finn lectura.
- Puurula, A (2000) *Lapsi ympäristönsä peilinä: Alle 3-vuotiaiden lasten integroitu taidekasvatus* (85–95). Teoksessa S., Karppinen, A., Puurula, I. Ruokonen, T. Huisman, M. Kalliala, . . . K. Torkki (toim.) *Elämysten alkupoluilla : Lähtökohtia alle 3-vuotiaiden taidekasvatukseen*. Helsinki: Finn lectura.

- Rabinowitch, T., Cross, I., & Burnard, P. (2013). *Long-term musical group interaction has a positive influence on empathy in children* Psychology of Music.
- Rasi, P., Keskitalo, T., Vuojärvi, H., Kangas, M., Ruokamo, H. & Siklander, P. (2018). *Oppimisympäristöt, tosielämä ja teknologia* (17–34). Teoksessa P. Granö, M. Hiltunen, T. Jokela & J. Aerila. *Suhteessa maailmaan : Ympäristöt oppimisen avaajina*. Rovaniemi: Lapland University Press.
- Repo, L., Paananen, M., Eskelinen, M., Mattila, V., Lerkkanen, M., Gammelgård, L., . . . Hjelt, H. (2019). *Varhaiskasvatuksen laatu arjessa : Varhaiskasvatussuunnitelmien toteutuminen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa*. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus.
- Ruokonen, I (2017) *Lapsen musiikillinen maailma*. Teoksessa E. Hujala & L. Turja (toim.) *Varhaiskasvatuksen käsikirja* (4. uudistettu painos.). Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Ruokonen, I., Ruokonen, I., Airola, M., Alho, E., Huhtinen-Hildén, L., Krokfors, M., . . . Lindeberg-Piiroinen, A. (2017a). *Musiikki varhaiskasvatuksessa : Käsikirja*. Helsinki: Classicus.
- Ruokonen, I., & Koskelin, K. (2016). *Esi- ja alkuopetuksen musiikin didaktiikka* (1. painos ed.). Helsinki: Finn Lectura.
- Ruokonen, I & Ruismäki, H (2013) *Eheyttävän musiikkipedagogiikan ja yhteistyön voima* (116-128). Teoksessa M. Juntunen, H.M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) *Musiikkikasvattaja : Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.

- Ruokonen, I (2011) *Musiikin monet kielet* (60–68). Teoksessa M. Nurmilaakso & A. Välimäki (toim.) *Lapsi ja kieli : Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa*. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- Salminen, A. (2011). Mikä kirjallisuuskatsaus? johdatus kirjallisuuskatsauksen tyyppeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin.
- Sutela, K. (2020). *Exploring the possibilities of dalcroze-based music education to foster the agency of students with special needs: A practitioner inquiry in a special school*
- Sääkslahti, A. (2018). *Liikunta varhaiskasvatuksessa* (2., uudistettu painos ed.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Tarr & Thomas (2000) *Inclusive education and the arts*. Teoksessa M. Kear & G. Callaway (toim.) *Improving teaching and learning in the arts*. London: Falmer Press.
- Tarrant, M., North, A. C., & Hargreaves, D. J. (2001). Social categorization, self-esteem, and the estimated musical preferences of male adolescents. *The Journal of Social Psychology*, 141(5), 565–581.
- Ukkola-Vuoti, L., & Ukkola-Vuoti, L. (2017). *Musikaaliset geenit : Hyvinvointia musiikista*. Helsinki: Kustantamo S&S.
- Valli, R., Valli, R., & Aarnos, E. (2018). *Ikkunoita tutkimusmetodeihin. 1, metodin valinta ja aineistonkeruu : Virikkeitä aloittelevalle tutkijalle* (5., uudistettu painos ed.). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Vilkkä, H. (2017). *Tutki ja kehitä* (4. uudistettu painos ed.). Jyväskylä: PS-kustannus.

Vlasov, J., Salminen, J., Repo, L., Karila, K., Kinnunen, S., Mattila, V., . . . Sulonen, H.

(2019). *Guidelines and recommendations for evaluating the quality of early childhood education and care*. Helsinki: Finnish Education Evaluation Centre.

Väkevä, L (2013). *Informaali oppiminen, musiikin opetus ja populaarimusiikin pedagogiikka* (93–104). Teoksessa M. Juntunen, H.M. Nikkanen & H. Westerlund (toim.) *Musiikkikasvattaja: Kohti reflektiivistä käytäntöä*. Jyväskylä: PS-Kustannus.